

Полевікова, О.Б. Робота над словом: проблеми наступності двох перших ланок освіти [Текст] / О.Б. Полевікова // Теоретико-методичні засади передшкільної освіти в сучасному освітньому просторі : матер. II міжнар. педагог. конгресу (м.Миколаїв, 30 травня-2 червня 2012 р.) / Миколаївський нац. ун-т ім. В.О. Сухомлинського. – Миколаїв: Іліон, 2012. – С.121-124

УДК 37.016:81

Полевікова О.Б.,

Херсонський державний університет, м.Херсон

РОБОТА НАД СЛОВОМ: ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ ДВОХ ПЕРШИХ ЛАНОК ОСВІТИ

Проголошення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти одним із принципів функціонування безперервної системи національного виховання [1] спонукає педагогів до наукових пошуків у цьому напрямку, зокрема в розв'язанні актуальних проблем мовної освіти та мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку.

Важливі аспекти забезпечення наступності у згаданому віковому діапазоні є об'єктом досліджень відомих науковців: Л.В.Артемової, А.М.Богуш, М.С.Вашуленка, З.Н.Борисової, О.В.Запорожця, О.Л.Кононко, З.П.Плохій, О.В.Проскури, О.Я.Савченко, О.Н.Хорошковської та ін.

У розв'язанні проблеми наступності між дошкільним закладом і початковою школою ми дотримуємося думки академіка А.М. Богуш щодо врахування таких напрямів діяльності: у змісті навчання, у формах навчально-виховної роботи та у методиці навчання. Наступність, зазначає науковець, фундатор галузі дошкільної лінгводидактики в Україні, є ніби поглядом згори вниз. Це обізнаність класоводів першого класу з програмами та методиками навчання і виховання дітей у ДНЗ, з результатами розвиненості, навченості і вихованості дітей за всіма розділами програми і врахування цього чинника у подальшій роботі початкової школи [2, с.11].

Наступність навчальної діяльності, досліджуваної в умовах дошкільної та початкової шкільної освіти, характеризується злагодженою роботою педагогів,

спрямованою на формування знань, умінь та навичок старших дошкільників і першокласників на основі зв'язку та узгодження змісту, форм, методів та засобів навчання цих двох ланок освіти; взаємозв'язком провідних видів діяльності дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку, спрямованих на їх пізнавальний розвиток.

Важливими для нас є настанови академіка О.Я Савченко: «Перший клас своєрідна сходинка в системі початкового навчання. Тому, турбуючись про наступність між дошкільним і початковою ланкою, маємо створювати у школі такі умови, щоб позитивні якості й уміння дитини 5-6 років, формування яких не завершилося, могли б повноцінно розвиватися в школі й водночас сприяли визріванню новоутворення цього віку – навчальної діяльності [4, с.41]».

Різноманітні розглядалися науковцями і проблема роботи зі словом у молодшому шкільному віці: в лінгвістичному (Л.А.Булаховський, В.О.Горпинич, І.І. Ковалик, М.Я.Плющ, В.М. Русанівський та ін.), психологічному (Л.С.Виготський, П.Я.Гальперін, Д.Б.Ельконін, О.О.Леонтьєв та ін.), психофізіологічному (М.М.Кольцова, М.І.Красногорський, І.П. Павлов та ін.), лінгводидактичному (А.Г.Арушанова, М.С.Вашуленко, Т.Г.Рамзаєва, Т.Ф.Потоцька, О.Н.Хорошковська та ін.) аспектах.

Особливості словникової роботи з дітьми на етапі дошкільного дитинства досліджувалась у різних напрямках багатьма вченими. Зокрема, збагачення словника дітей раннього (Аркін Ю.А., Гербова В.В., Ляміна Г.М., Розенгарт – Пупко Г.Л. та ін.) і дошкільного віку (Бавикіна Г.Н., Богуш А.М., Непомняща І.М., Ляховська Ю.С. та ін.); особливості становлення і розвитку словника дітей впродовж дошкільного дитинства (Іваненко А.П., Коніна М.М., Коник В.І., Кудикіна Н.В., Луцан Н.І, Ляховська Ю.С., Савельєва Н.П. та ін.)

Незважаючи на те, що словникова робота та вивчення лексики мають той самий об'єкт – слово, на уроках із лексикології слово вивчається як одиниця лексичної системи і завдання збагачення словникового запасу хоча і стоїть, проте не є головним. У зв'язку з цим у початковій школі необхідно враховувати

різницю між методикою вивчення лексикології й методикою словникової роботи.

Робота над словом для шестирічних першокласників, відповідно до досліджень М.С.Вашуленка, Н.Ф.Скрипченко, О.Ю.Прищепи, О.Н.Хорошковської та ін., має стати природнім процесом, який хоча б у загальних рисах має бути подібним до засвоєння дитиною рідного мовлення у ранньому віці. Навчання грамоти для шестирічних дітей, наголошують автори, являє собою поступовий перехід від гри, яка в дошкільному віці є провідною, до початкових форм навчальної діяльності. Діти, на їхню думку, успішніше оволодіють складними аналітико-синтетичними діями, якщо ці дії організувати у формі гри, яка може перетворитися для них у серйозну діяльність і сприятиме їхньому навчанню, вихованню і розвитку [4].

Важливою ознакою наступності навчальної діяльності в умовах дошкільної та шкільної ланок освіти є її структура, яка передбачає два етапи: формування готовності старших дошкільників до навчальної діяльності в школі та адаптація першокласників до шкільних умов навчання. Вказана ознака проблеми спрямовує на необхідність теоретичного вивчення особливостей готовності до навчальної діяльності старших дошкільників і адаптації до неї першокласників у контексті роботи над словом.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К., 1999. – 62 с.
2. Богуш А.М. Наступність, перспективність, спадкоємність – складові неперервної освіти // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11. – С. 11.
3. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. посіб. – К.: Освіта, 2006. – 268 с.
4. Навчання і виховання учнів 1 класу: Методичний посібник для вчителів / Упор. Савченко О.Я. – К.: Початкова школа, 2002. – 464 с.

Відомості про автора

Полєвікова Ольга Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Херсонського державного університету.